

Mikkelin seudun ympäristöpalvelujen elintarvikelain mukaisen valvontasuunnitelman 2025 toteutuma

Mikkelin seudun ympäristöpalvelujen elintarvikevalvontasuunnitelma tehtiin vuodelle 2025 edelleen kohdekohtaisesti Ruokaviraston riskiluokitusohjeiden mukaisesti. Tässä toteutumassa vuoden 2025 tuloksia voi verrata edellisen vuoden lukuihin (vuoden 2024 tieto suluissa). Edeltävät vuodet 2021–2023 ovat olleet toteutuman suhteen poikkeavia (Covid-19 sekä valvonnan perusmaksun laskutustyö). Elintarvikevalvonnan henkilöresurssista vähennettiin 1.2.2021 0,5 htv. Resurssiin saatiin parannusta alkuvuodesta 2024, kun elintarvikevalvontaan rekrytoitiin neljäs terveystarkastaja. Toteutumassa kuvataan sekä alkutuotantoon, että ei alkutuotantoon kuuluvien, rekisteröityjen tai hyväksytyjen toimipaikkojen elintarvikevalvonnan toteutumaa.

Toimipaikat

Valvonta-alueella oli vuonna 2025 elintarviketoiminnan **alkutuotantoon** kuuluvia toimipaikkoja yhteensä 381 kpl (377). Toimipaikkojen määrä nousi edellisvuodesta 1,06 %. Alkutuotannon toimipaikoissa oli erilaisia kohdetoimintoja 453 kpl (450). Toimintojen määrä nousi 0,67 % edellisestä vuodesta. Alkutuotannon toimialalle kirjattiin kohdetietojärjestelmään yhteensä 22 (27) erilaista tapahtumaa vuonna 2025.

Valvonta-alueella oli vuonna 2025 **ei alkutuotantoon** kuuluvia rekisteröityjä ja hyväksytyjä elintarviketoimintaa harjoittavia toimipaikkoja yhteensä 626 kpl (631). Toimipaikkojen määrä laski edellisvuodesta 0,79 %. Hyväksytyissä ja rekisteröidyissä toimipaikoissa oli erilaisia kohdetoimintoja 883 (852) kpl, kohdetoiminnoissa nousua oli n. 3,6 %. Kohdetoimintojen nousu johtui useimmiten Ruokaviraston ohjeistuksen mukaisesti toimipaikoille perustetuista eri toiminnoista, aiemmin perustetun suuririskisimmän toiminnan sijaan. Tälle toimialalle kohdetietojärjestelmään kirjattiin yhteensä 804 (810) erilaista tapahtumaa vuonna 2025.

Elintarvikevalvonnan toteutuma ja kattavuus vuonna 2025

Kaikki tehdyt työtehtävät ja asioiden selvitykset kirjataan valtakunnalliseen kohdetietojärjestelmään Vatiin. Vatijärjestelmän raportointi jakaa työtehtävät **valvontasuunnitelmaan sisältyviin työsuoritteisiin (valsu)**, joihin kuuluvat suunnitelman mukaiset tarkastukset, rekisteröinti-ilmoitusten ja hyväksymishakemusten käsittely jne. sekä **valvontasuunnitelman ulkopuolisiin (ei valsu) työsuoritteisiin**, joita ovat kaikki muut

työtehtävät. Varsinaisten työsuoritteiden jakaumaa on kuvattuna alla olevissa kappaleissa.

Valvontasuunnitelman mukainen valvonta

Suunnitelmallisiin tarkastuksiin luetaan Oiva-tarkastuskäynnit, niiden seuranta-tarkastukset, toiminnan aloitustarkastukset sekä erilaiset projektina tehtävät tarkastuskäynnit. Suunnitelman mukaisia tarkastuksia on tehty rekisteröityihin toimipaikkoihin, hyväksytyihin toimipaikkoihin sekä alkutuotannon toimipaikkoihin. Vuodelle 2025 asetettiin **tavoitteeksi**:

- rekisteröidyille ja hyväksytyille toiminnoille 339 tarkastusta (325 tarkastusta)
- alkutuotannon toiminnoille 5 (15) tarkastusta.

Suunnitelmallisia tarkastuksia tehtiin yhteensä 247 kpl (226 kpl). **Suunnitelmallisten tarkastusten kokonaistoteutuma oli 71,8 %**. Toteutuneiden tarkastusten lukumäärä on edellisvuosiin verrattuna erinomainen.

Vuoden 2025 **suunnitellut tarkastukset jakautuivat** seuraavasti:

- rekisteröityihin ja hyväksytyihin elintarviketoimintoihin tehtiin tarkastuksia 246 kpl (218 kpl) ja **toteutuma oli 72,6 % tavoitteesta** (67,1 %).
- alkutuotantoon tehtiin tarkastuksia 1 kpl (6 kpl) ja **toteutuma oli 20% tavoitteesta**.

Oivatarkastukset 2025

Edellä mainituista suunnitelman mukaisista tarkastuksista Oiva-tarkastusten osuus oli 186 kpl (168 kpl). Mikkelin seudun ympäristöpalvelujen valvonta-alueella tehtyjen Oiva-tarkastusten määrät ja rivikohtaiset arvosanat jakautuivat seuraavasti.

- Oivallinen (A) 94 % tarkastusten arvioista (87,1 %)
- Hyvä (B) 4 % tarkastusten arvioista (8,08 %)
- Korjattavaa (C) 3 % tarkastusten arvioista (4,9 %)
- Huono (D) 0 % tarkastusten arvioista (0 %)

Tarkastuksella annetun kokonaisarvosanan jakauma pysyi keskimäärin samana.

- kokonaisarvion A+B sai 79 % toimipaikoista (79,8 %)
- kokonaisarvion C+D sai 21 % toimipaikoista (20,2 %)
- C/D kokonaisarviosta parantaneita toimipaikkoja oli 100 % (67,7 %)

Vuonna 2025 annettiin kokonaisarvosana ”Korjattavaa” hieman useammin kuin edellisenä vuonna. Korjattavaa arvosanat johtuivat yleisimmin omavalvontaan liittyvistä puutteista, esim. lämpötilahallinnassa. Arvosanaa ”Huono” ei annettu lainkaan vuonna 2025. Tarkastusten arvosanojen arviointien yhtenäistämistä tehdään säännöllisesti elintarviketiimin sisällä, esim. käymällä ohjeita ja tilanteita yhdessä läpi, jotta voidaan varmistua toimijoiden tasavertaisesta kohtelusta.

Osa toimipaikkojen tarkastuksista tehtiin **etänä tai asiakirjatarkastuksina** erilaisia sovelluksia apuna käyttäen. Asiakirjatarkastuksia käytettiin pääasiassa uusintatarkastuksissa, esim. lämpötilahallinnan tai kunnossapidon puutteiden korjaamisen todentamisessa. Asiakirjatarkastusten osuus oli 8,7 % (4,4 %) suunnitelmallisista tarkastuksista. Asiakirjatarkastukset kohdistuivat 28 eri toimipaikkaan.

Tarkastuksia tehtiin eniten tarjoilupaikkoihin, kuten ravintoloihin ja kahviloihin, sekä erilaisiin laitospöytätoihin. Tarkastuksia pyrittiin kohdistamaan riskiperusteisesti ja erityisesti toimijoihin, jotka aloittivat elintarviketoiminnan. Elintarviketoimintojen tarkastustoteuma ryhmittäin on esitetty taulukossa 1.

Taulukko 1. Elintarvikevalvonnan vuosisuunnitelman toteutuma vuodelta 2025/ Kohderyhmät	Elintarviketoimintojen määrä vuonna 2025/ kpl (VATI 3.12.2024)	Toimintojen tarkastustavoite yhteensä vuodelle 2025/ kpl	Toteutuma/ kpl 31.12.2025	Toteutuma/ % 31.12.2025
Hyväksytyt elintarvikehuoneistot				
Eläimistä saatavat elintarvikkeet (liha-, kala-, maito- ja muna-ala)	11	34	18	52,9
Rekisteröidyt elintarvikehuoneistot				
Vilja- ja kasvisala sekä muu valmistus (mm. leipomotoiminta ja marja- ja hedelmätuotteiden valmistus)	37	30	20	66,7
Elintarvikkeiden myynti (vähittäismyynti ja tukkumyynti)	188	49	57	116,3
Elintarvikkeiden tarjoilu (mm. ravintola-, kahvila- ja pika-ruokatoiminta sekä kaikki suurtaloustoiminta)	433	211	140	66,4
Elintarvikkeiden kuljetukset, varastointi ja pakastaminen ja vienti ja tuonti	17	10	7	70,0
Muu elintarvikealan toiminta	13	5	4	80
Vuodelta 2024 siirtyvät (paikallinen priorisointi)				
Alkutuotanto	107	5	1	20,0
Yhteensä	806	344	247	71,8

Taulukko 1. Tarkastusten toteutuma kohderyhmittäin 2025

Valvonnan kattavuus

Ei alkutuotantoon kuuluvien rekisteröityjen ja hyväksytyjen toimipaikkojen toteutuneet tarkastukset kohdistuivat 202 (176) eri toimipaikkaan. Valvonnan kattavuus oli em. alueen kohteista noin **28,9 %** (28,7 %).

Alkutuotannon toteutuneet tarkastukset kohdistuivat yhteen (5) eri toimipaikkaan. Valvonnan kattavuus oli em. alueen kohteista noin **0,93 %** (1,3 %).

Riskiperusteisen valvontasuunnitelman toteutuminen

Suunnitelmaa pyritään toteuttamaan mahdollisimman hyvin käytössä olevilla resursseilla. Yleisenä tavoitteena on ollut, että vuosittain laadittu suunnitelma toteutuu 70 % tavoitteesta. Ruokaviraston riskinarviointiohjeen mukaisesti laskettuna, suunnitelmallisia tarkastuksia eri toimintoihin olisi kuulunut tehdä vuonna 2025 noin 344 kappaletta. Vuodelle 2025 varatuilla parannetuilla resursseilla 70 % toteutuma saatiin toteutettua. Tarkastuksia tehtiin edelleen paikallista riskinarviointia käyttäen. Vähäriskisimpien valvontakohteiden tarkastuksia jätettiin vähemmälle.

Valvontasuunnitelman ulkopuolinen valvonta

Rekisteröityihin toimipaikkoihin tehtiin 82 kpl (97 kpl) valvontasuunnitelman ulkopuolista tarkastusta, jotka ovat liittyneet esim. asiakasvalituksiin, ruokamyrkytyspäilyihin tai jätelain mukaiseen virka-apupyynnön toteutukseen.

Hallinnolliset pakkokeinot

Havaittujen epäkohtien korjaaminen varmistetaan Oiva-tarkastuksilla. Oiva-arvioinnissa C- tai D- arvosanat johtavat aina uusintatarkastukseen. C-arvosana tarkoittaa kehotusta, jota ei vielä katsota hallinnolliseksi pakkokeinoksi. Jos tarkastuksella on annettu korjattavaa arvosana (C), tehdään uusintatarkastus sovitus määräajan puitteissa. Jos uusintatarkastuksella epäkohtia ei ole korjattu, ryhdytään pääsääntöisesti hallinnollisiin pakkokeinoin ja annetaan arvosanaksi huono (D). Elintarvikelain mukaisia hallinnollisia pakkokeinoja, kuten määräyksiä, kieltoja tai elintarvikkeiden käyttöä ja hävittämistä koskevia päätöksiä voidaan käyttää/ käyttää huonon (D) arvioinnin yhteydessä.

Vuonna 2025 ei ollut tarvetta käyttää elintarvikelain mukaisia hallinnollisia pakkotoimia elintarvikeeturvallisuusriskin poistamiseksi.

Elintarvikelain mukaisten hakemusten ja ilmoitusten käsittely

Elintarvikelain mukaista **hakemusmenettelyä** käytetään eläimistä saattavia elintarvikkeita käsittelevissä hyväksytyissä elintarvikehuoneistoissa. Vuonna 2025 käsiteltiin yksi hakemus (2 kpl). Hakemukset voivat koskea toimijan vaihtumista, toiminnan oleellista muutosta, toiminnan lopetusta tai uuden toiminnan aloitusta.

Elintarvikelain mukaista **ilmoitusmenettelyä** eli rekisteröintiä käytetään kaikessa muussa elintarvikelain mukaisessa toiminnassa. Vuonna 2025 käsiteltiin näitä rekisteröinti-ilmoituksia 132 kpl (127 kpl). Ilmoitukset ovat voineet koskea toimijan vaihtumista, toiminnan olennaista muutosta, uuden toiminnan aloitusta tai toiminnan lopettamista.

Ilmoitusmenettelyssä on käytössä valtakunnallinen Ilppa- ilmoituspalvelu ja Mikkelin seudun ympäristöpalvelujen omat sähköiset lomakkeet, joiden kautta suurin osa ilmoituksista otettiin vastaan. Tieto rekisteröityjen toimintojen lopettamisesta on voitu vastaanottaa myös sähköpostilla, jos vietissä on ollut kaikki riittävät tiedot asian käsittelyä varten.

Elintarvikehuoneiston hyväksymismenettelyssä on käytössä ainoastaan Mikkelin seudun ympäristöpalvelujen omat lomakkeet.

Liikkuvien elintarvikehuoneistojen elintarvikelain mukaisia **tiedotuksia** valvonta-alueella toimimisesta otettiin vuonna 2025 vastaan n. 170 kpl (112 kpl).

Valvontaprojektien toteutuma

Valtakunnallisista Ruokaviraston projekteista osallistuttiin:

- elintarvikkeiden kasvisuojeluainejäämien valvontaohjelman mukaiseen näytteenottoon omenoiden ja kaalin osalta,
- elintarvikkeiden vierasaineiden valvontaohjelmaan kahvin osalta
- eläinlääkejäämien valvontaohjelmaan tilatankkimaidon, hunajan ja kalojen osalta.

Mikkelin seudun ympäristöpalvelut toteuttaa mahdollisuuksien mukaan omia projekteja. Alustavasti oli suunniteltu kesälle 2025 kahta projektia:

- tarjoilupaikkojen jääpalojen mikrobiologinen laatu sekä
- gluteenittomina markkinoitujen pizzojen gluteenin määrä.

Edellä mainittuja **omia suunniteltuja projekteja** ei pystytty toteuttamaan.

Näytteenoton toteutuma

Valvontasuunnitelmaan kuuluvia näytteitä otettiin 12 (12) eri toimipaikasta. Suunniteltujen näytteiden yhteismäärä oli 12 kpl (10 kpl). Suunnitelluista näytteistä, joista tulokset ovat valmistuneet, 100 % (100 %) olivat määräysten mukaisia.

Valvontasuunnitelman ulkopuoliset näytteitä otettiin yhdestä (4 kpl) toimipaikasta. Näytteitä otettiin yhteensä 1 kpl (37 kpl).

Elintarvikenäytteet tutkitutettiin Ruokaviraston laboratoriossa tai projektin osoittamassa tutkimuslaboratoriossa.

Painopistealueiden toteutuma

Valtakunnallisesti painotettavia Oiva-rivejä oli vuonna 2025:

- Ruokaviraston kokoamaan valvojan työkalupakkiin ja käsikirjaan liittyvät Ruokaviraston järjestämät koulutukset,
- Lämpötilanhallinta elintarvikehuoneistossa 2023 - 2024, Ruokavirasto analysoi valvontatiedot, tekee yhteenvedon ja päättää mahdollisista jatkotoimenpiteistä,
- Ruokaviraston koordinoima histamiinivalvontaprojekti, jossa kunnat ottavat näytteet ja tutkituttavat ne.

Valvonnan valtakunnallisista painopistealueista osallistuttiin Ruokaviraston järjestämiin koulutuksiin. Histamiinivalvontaprojektiin osallistuminen jäi toteutumatta.

Elintarvikevälikkeiden epidemioiden selvittäminen

Elintarvikkeisiin tai niiden valmistus-/ tarjoilupaikoihin kohdistuvia sairastumis- tai haittailmoituksia vastaanotettiin vuonna 2025 yhteensä 39 kappaletta (57 kpl). Ilmoituksista 21 kpl kohdistui tarjoilupaikkoihin. Ilmoitukset olivat pääasiassa yksittäisiä ilmoituksia ja ne liittyivät elintarvikkeen tuotelaatuun, toimipaikan hygieniaan tai tuotteen aiheuttamaan ruokamyrkytyspäilyyn. Yksittäisissä ruokamyrkytyspäilyissä oireiden aiheuttaja jää usein epäselväksi.

Vuonna 2025 ei ollut yhtään (1 kpl) RYMY-järjestelmään ilmoitettavaa epidemiatapausta.

Asiakkailla on ollut käytössä Mikkelin kaupungin kotisivuilta löytyvä valtakunnallisen Ilppa-järjestelmän Sairastumis- ja haittailmoituslomake.

Elintarvikevalvonnan henkilöstövoimavarat

Ympäristöpalveluissa toimi elintarvikevalvontatehtävissä vuonna 2025 terveysvalvonnan johtaja ja neljä terveystarkastajaa. Elintarvikevalvontaan suunniteltu kesäsjaisuus toteutui suunnitellusti.

Kaupungineläinlääkärit valvoivat eläinperäisten elintarvikkeiden alkutuotantovalvontaa omalla praktiikka-alueellaan. Lisäksi toimistosihteeri hoiti elintarvikevalvontaan liittyviä toimistotehtäviä (mm. sisäinen laskutus).

Varsinainen yksikön htv-jakauma on esitetty ympäristöpalvelujen yhteisessä toteutumassa.

Tiedottaminen

Elintarvikealan toimijoita tiedotettiin vuonna 2025 savuaromien kieltämisestä elintarvikkeista. Tiedotus toteutettiin sähköpostitse.

Verkkosivuilla tiedotettiin edelleen valvonnan perusmaksusta ja mm. noroviruksesta.

Muu toiminta

Ympäristöpalvelujen tarjoamat lakisääteiset palvelut ovat kirjattuna palvelutietovarannossa. Tietoja päivitettiin tarpeen vaatiessa vuonna 2025. Asiakkaille tiedot ovat käytettävissä suomi.fi- palvelussa.

Yhteistyötä pyrittiin kehittämään eri viranomaisten välillä toimialueen kunnissa. Lausuntoja annettiin kuntien rakennusvalvontaviranomaisille heidän pyynnöstään Lupapisteen kautta.

Elintarvikevalvonnasta saadut tulot

Uuden elintarvikelain mukainen **valvonnan perusmaksu** tuli voimaan 1.1.2022. Vuoden 2025 aikana käytiin läpi elintarvikelain mukaisten kohteiden rekisterissä olevia tietoja ja päivitettiin edelleen tietoja tarpeen vaatiessa. Tarkastuksilla pyritään päivittämään toimijan tiedot ajan tasalle. Ruokavirasto on laatinut ohjeen Elintarvikelain mukainen valvonnan perusmaksu nro 6490/04.02.00.01/2021/2. Ohjeen tarkoituksena on selvittää elintarvikelain mukaisen valvonnan perusmaksun perimiseen liittyviä kysymyksiä. Elintarvikelain mukaista valvonnan perusmaksua on peritty

lähes kaikilta kunnan valvomilta elintarviketoimijoilta. Maksu on veroluonteinen ja kaikille samansuuruinen, 150 euroa. Maksua ei palauteta toiminnan loppuessa kesken vuotta.

Suunnitelman mukaisten tarkastusten tarkastusmaksu elintarvikevalvonnan tarkastuksille oli keskimäärin 140 euroa (124–186).

Elintarvikelain mukaisten tehtävien **valvonta- ja lupamaksuilla** kerättiin maksuja yhteensä 108 745 euroa (109 813 euroa).

Toteutetut kehittämistoimenpiteet

Elintarviketarkastajien saavutettavuutta on yritetty parantaa ja kehittää. Loppuvuonna 2023 käyttöön otettu päivystävän terveystarkastajan puhelinvälitys on tarjonnut asiakkaille ohjausta ja neuvontaa maanantaista perjantaihin klo 9 –14. Sähköpostineuvontaa annettiin ensisijaisesti yhteisen sähköpostin, elintarvikevalvonta@mikkeli.fi kautta. Käytössä oli edelleen ymparistopalvelut@mikkeli.fi sekä terveystarkastajat@mikkeli.fi sekä viranhaltijoiden omat sähköpostit. Elintarvikevalvontaan liittyvää puhelinvälitystä annettiin myös viranhaltijoiden henkilökohtaisten puhelinvälitysten kautta.

Terveystarkastajat huolehtivat ulkoisten laskusuoritteiden lähettämisestä Vati-järjestelmän kautta kaupungin myyntireskontraan. Mikkelin kaupungin sisäisistä laskuista laskutustieto välitettiin toimistosihteerille. Laskutusmuutoksen lisäksi toiminnassa on lisätty sähköisten lomakkeiden käytön ottoa, joka nopeuttaa asioiden hoitoa.

Vuonna 2020 aloitettu EnviroVet Oy:n tarjoaman LaatuNet-laadunhallintajärjestelmän käyttöä on jatkettu. Toiminnan jatkuvan parantamisen mallin mukaisesti, toiminnassa havaitut poikkeamat kirjataan ja käydään läpi terveystarkastajien kokouksessa. Elintarvikevalvonnan osalta poikkeamia kirjattiin vuonna 2025 2 kpl (3 kpl) ja asiakaspalautteita 0 kpl (2 kpl). Varsinaisia sisäisiä auditointeja ei tehty elintarvikevalvontaan vuonna 2025.

LaatuNet järjesti vuonna 2025 kaksi terveystarkastajien kohdistuvaa interkalibrointia. Interkalibroinnin aiheena oli lausuntoprosessi, johon osallistui elintarvikevalvonnan ja terveydensuojelun tarkastajia. Toisen interkalibroinnin aiheena oli vesilaitostarkastus, johon osallistui terveydensuojelun tarkastajia.

Mikkelin seudun ympäristöpalveluun ei tehty vuonna 2025 Itä-Suomen aluehallintoviraston arviointi- ja ohjauskäyntiä (AJO) tai Ruokaviraston käyntiä.

Toiminnassa on pyritty noudattamaan toiminnan jatkuvan parantamisen (Plan, Do, Check, Act) mallia. Elintarvikevalvonnan suunnitelman toteutusta seurattiin säännöllisesti vuoden aikana. Seurattaviin asioihin kuuluvat esimerkiksi tarkastusten määrät.

Toteutuman tietojen keruussa on käytetty Ruokaviraston Vatikohdetietojärjestelmän raportteja:

- VAT_QV001 (toimipaikat ja tapahtumat vuosittain)
- VAT_QV002 (sairastumis- ja haittailmoitukset, tarkastusmaksut)
- VAT_QV004 (näytteenottotapahtumat)
- VAT_QV010 (Oiva-raportin rivikohtaiset tulokset ja havainnot)
- VAT_QV011 (Oiva-raportin tulokset)
- VAT_QV020 (vuosiraportointi toimipaikat ja tapahtumat, hakemukset ja ilmoitukset, valvonnan kattavuus)